

AZERBAIJAN

“ESİR MİLLETLER ÖZEL SAYISI”

**TÜRK
KÜLTÜR
DERGİSİ**

REVUE PÉRIODIQUE DES TURCS D'AZERBAÏDJAN
TURKISH CULTURAL PERIODICAL
OF AZERBAÏDZHANIAN TURCS

YIL : 24

1975

Sayı : 215

BAKİNSKİY RABOÇİY'E cevap

(Geçen sayıdan devam)

Daha önce belirtmiş olduğumuz gibi, "Bakinsky Raboçiy" yazarları; Rahmetli Profesörümüz Ahmet Caferoğlu'nun bir makalesinde, 1920 senesi 27 nisanında Azerbaycan'da "Sosyalist Devrim" için herhangi bir zemin bulunmadığı iddiasına takılarak, bunun tam aksini öne sürüp (Peki, Neriman Nerimanof, Meşhedî Bey Azizbekof ve Mir Hasan Vezirof neydi?) diye kendisine sormuşlardı, biz de bu adamların kim ve ne olduklarını kendilerine anlatmaya çalıştık.

Eğer üç kişi ile "Sosyalist Devrimin" gerçekleştirilebileceğini sanıyorlarsa, biz bunlara başkalarını da ekleyebiliriz. O zaman belki de "dâvaları" daha da güç kazanmış olur! En eski Azeri komünistlerinden başlayalım:

Abdülbaki Mehmetzade

Bu zat, kendi ifadesine göre, daha 1903 de Bolşevik hareketine katılmış bulunuyordu. Bolşevikler o sıralarda daha Rusya Sosyal Demokrat partisinden resmen ayrılmış değillerdi. Fakat, Menşeviklerle her konuda taban tabana zıt bir doktrin peşinde oldukları için, artık onlarla düşmanlıktan başka ilgileri kalmamıştı.

Ve bağımsız siyasî bir güç olarak hareket ediyorlardı. İşte, Abdülbaki Mehmetzade, böyle bir hava içinde Rus siyasî gruplaşmalarının en aşırısına katılmış ve onların saflarında Bakü dahilinde konspiratif çalışmalara başlamıştı. Abdülbaki pek okumuş bir kişi değildi. Bakü Gümrük Müdürlüğünde küçük bir memurdu. Fakat, Bakü halkını iyi tanıdığı için, propaganda faaliyetini Ruslardan daha ustaca yürütebiliyordu.

Kendisi tâ 1920 senesine kadar açık ve gizli hemen bütün bolşevik toplantılarına katılmış, yakasını ele vermediği gibi parti içerisinde dahi nüfuz ve itibar kazanarak eski kadrolar arasında yer almış bulunuyordu.

1920 senesi 27 Nisan Rus istilâsından sonra Azerbaycan Sovyet Devlet Bankası Müdürlüğüne getirilmişti. Fakat, istilâdan daha bir sene geçmeden gözleri açılmış ve ne kadar korkunç bir hata işlemiş olduğunu anlamıştır. O, bolşeviklerin Azerbaycan'a Hürriyet, Eşitlik ve Bağımsızlık idaresi

getireceklerine inanarak parti saflarına katılmıştı. Halbuki, 27 Nisandan sonra Azerbaycan üzerine katı bir istibdât, Rus tahakkümü, Türk düşmanlığı, Din aleytarlığı, Soygun ve yağma politikası, sömürü sistemi çökmüş olduğunu görünce hiddetinden az kala çılgına dönecekti. Kendisi, komünistti ama, komünist bir idarenin din ve vicdan hürriyetini, fert ve insan haklarını kökünden yok edeceğini hiç aklına getirmemişti. Çünkü, Lenin, iktidarı gaspetmeden önce, Marx'ın (Din halkın afyonudur) safsatasına içinden inanmıştıysa da, bunu açıklamanın henüz doğru olamayacağını düşünerek kurnazca davranmış ve din, imân hürriyetinden söz etmişti. Abdülbaki ise dinine sımsıkı bağlıydı, beş vakit namazını kılar, orucunu muntazaman tutardı. İstilâdan sonra Partice tertiplenen genel tasfiyelerde oru da başkaları gibi sigaya çekerek, namaz kılıp kılmadığını, oruç tutup tutmadığını sormuşlardı. Kendisi hiç çekinmeden "Evet!" diye cevap vermişti. Parti tasfiye komisyonu oybirliğiyle atılmasına karar vermiş ve dosyası tanzim edilerek üyelik cüzdanı ile birlikte Moskova Parti Merkez Kontrol Komisyonuna sevk olunmuştu. Alelâde partililerden olmayıp Parti hizmetine bir ömür vermiş olduğu için, atılıp atılmaması hakkındaki son kararı ancak Moskova yetkilileri verebileceklerdi.

Fakat Abdülbaki atılışından çok memnundu. Hemen, Çarlık idaresine karşı eski mücadele arkadaşı ve "Müsavat" Partisi ileri gelenlerinden Veli Mikâilzadeye koşarak, (Yâhu, beni tebrik etsene, boynumdaki haç'ı üzerinden attım!) diye tebşir etmişti. Moskova'da, Abdülbaki'nin Parti dosyası tâ başından beri incelenmiş ve böyle bir "arkadaşın" atılmasının doğru olmayacağına karar verilerek Parti cüzdanı kendisine iade edilmek üzere Bakü'ye gönderilmişti. Gelgelelim, Abdülbaki buna şaşırılmış, tekrar Veli beye giderek yeni durumu anlatmıştı. Veli bey, Parti cüzdanını kabulünü tavsiye etmiş ve (Parti içersinde sen bize daha yararlı olursun!) diye telkinlerde bulunmuştuysa da, Abdülbaki direnmiş ve bir daha Bolşevik haçını boynuna takmamıştı.

İş bununla da kalmamış, Abdülbaki Rus İstilâ rejimine karşı aktif mücadeleye girişmişti. Bakü'nün "Balahana" petrol bölgesinde Ahmet Ahmedof'un başkanlığında yerli işçi komünstlerden kurulan antikomünist bir teşekkülle temasa geçmiş ve onlarla birlikte 1927 senesinde tutuklanarak G.P.U. (Gizli Siyasî Polis) zindanına atılmıştı. Hüccresine girer girmez, Abdülbaki çantasından doktor Nerimanof'un resmini çıkarmış duvara asmıştı. Sonra da, namaz zamanı gelince hemen abdestini alarak kemali cesaretle ibadete başlamıştı. Rus gardiyanlar bu manzarayı görünce küplere biniyor ve hemen yukarıya koşarak çekist elebaşlarına ihbar ediyorlardı. Soruşturmalarda Abdülbaki çekistlere ters cevaplar vermiş ve onları zivanadan çıkarmıştı.

Ahmet Ahmedof grubu, Abdülbaki hariç, toptan kurşuna dizildi. Abdülbaki Mehmetzade ise 10 sene müddetle Kuzey Okyanusu kıyılarındaki Solovki ölüm kamplarına sürüldü.

Fakat, aradan bir ay geçmeden, kendisini aynı dâva hakkında yeniden soruşturmaya çekmek maksadı ile, Solovki'den Bakü'ye getirmiş ve G.P.U. iç zindanına kapatmışlardı. Soruşturulması tamamlandıktan sonra, sürgün yerine geri gönderilmesini sağlamak üzere, Siyasî Suçlularla alelâde mücrimlerin tutuklu buldukları Merkez Hapishanesine getirmişlerdi. O sıralarda Müsavatçılar ve İslâmatçılara karşı Memleket çapında girişilen umumî tutuklamalarda soruşturmaları tamamlanarak haklarında hüküm verilmesi beklenen kalabalık bir siyasiler kütlesi de Merkez Hapishanesi'nin bir köşesinde beraberce oturmakta idiler. İçlerinde Millî Azerbaycan Devletinin Başbakan yardımcısı Hudadad Bey Melikaslanof, Sosyal Demokrat Partisi lideri Ahmet Cevdet Pefinof, Müsavat Partisinin eski ricalinden Veli Mikailzâde ve diğer tanınmış zevat da bulunmakta idi. Abdülbaki siyasî tutuklular bölümüne ayak basar basmaz eski dostu Veli Mikâilzade'ye giderek başından geçenleri ve Solovki ölüm kampında gerek Müsavatçılara gerekse diğer siyasîlere karşı uygulanan haşin rejimin vahşetlerini bütün ayrıntılarıyla anlatmıştı. Yaşının ilerlemiş olmasına rağmen, zinde ve cin gibi çevik görünüyordu, Çekistlerden ve ölümden aslâ korkusu yoktu. Herkesin duyabileceği şekilde avaz avaz bağırarak, sözde komünist rejimin melânetlerini bütün açıklığı ile anlatıyordu. Bir süre sonra kendisini tekrar Solovki'ye sevkettiler. Yıllarca orada kaldıktan sonra, anlaşılan, sağlık durumu epeyce sarsılmış olacak ki, kendisini Moskova "Butirki" Hapishanesine nakletmişlerdi. Ömrünü kömünizm yolunda çürütmüş olan zavallı adam, Komünist hapishanesindeki tutukluların ayakkabılarını tamiretmekle meşguldü. Sonrası ne oldu, öldümü zehirledilermi? Orasını yalnız Allah bilir! Fakat, bir daha sesi sedası duyulmadı....

(Devam edecek)
"Azerbaycan"

Sayın Üye, Dost ve Hemşehrilerimiz!

Hür ve müstakil Azerbaycan dâvasının tek savunucusu "Azerbaycan Türk Kültür Dergisi" 1952 yılından beri binbir güçlüklerle ve maddî sıkıntılara rağmen kutsal görevini yılmadan ve usanmadan sürdürmektedir. O'nu destekleyiniz ve yaşatınız! Okuyunuz ve okutunuz! O'na abone olunuz!

Yıllık abone bedeli olan TL. 20,— yi "Azerbaycan Kültür Derneği, P.K. 165 Ankara" adresine gönderiniz.

Sonsuz teşekkürlerimizle.

AZERBAYCAN KÜLTÜR DERNEĞİ MERKEZ YÖNETİM KURULU
